

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์ในสังคมปัจจุบันได้ตระหนักถึงความสำคัญและยอมรับว่าสันติภาพ เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนพึงปรารถนา ดังที่ ระเบิดู ภาวโรล (อ้างถึงใน ตรีล ปาณะลักษณะ 2529 : 40) ได้กล่าวไว้ว่า "ในสภาพของสังคมปัจจุบัน พลโลกรื่องหาสันติภาพกันทั่วไป เพราะเข้าใจกันว่า หากสังคมมนุษย์ไม่สามารถอ้างสันติภาพไว้ได้โลกและมนุษย์ก็ไม่อาจจะอยู่ได้เช่นกัน จึงได้มีการรณรงค์แสวงหาสันติภาพกันทุกระดับและทุกวิถีทาง"

สันติภาพที่ทุกคนแสวงหา นั้น นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้มากมายหลายทัศนะ ซึ่งบางคนจะพูดถึงสันติภาพเพียงในความหมายว่า คือ สภาวะปลอดจากสงครามหรือ สภาวะที่ตรงกันข้ามกับสงคราม ตรงกันข้ามกับการใช้ความรุนแรง แต่ความจริงแล้ว สันติภาพที่แท้จริงนั้นมีความหมายมากไปกว่าการที่ไม่มีสงครามเท่านั้น สันติภาพที่แท้จริง หมายถึง ภาวะความสงบสุขของจิตใจมนุษย์ มนุษย์สามารถสนองตอบความต้องการของตนเองได้ มนุษย์มีอุดมคติ มีมโนธรรม เห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน (ชม ภูมิภาค 2529 : 10) และจะเป็นเช่นนั้นได้ก็ด้วยมนุษย์ได้อยู่ในสังคมที่มีสันติภาพในความหมายอีกนัยหนึ่ง คือ สภาวะของการไม่มีความรุนแรงทั้งทางพฤติกรรมและทางโครงสร้างพร้อมกันไป (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ 2529 ก : 14)

สันติภาพ เป็นศัพท์ที่ใช้กับความเป็นอยู่ของมนุษย์ได้หลายระดับด้วยกัน แต่ละระดับก็ใหม่โนทัศน์ที่แตกต่างกันไป ประชุมสุข อาชวอ่ารุง (2529 : 216) ได้กล่าวถึงการสร้างสันติภาพในระดับบุคคลว่า เป็นสิ่งสำคัญเพราะสันติภาพระดับบุคคล เป็นมูลฐานและรากฐานของสันติภาพในระดับสูงขึ้นไป การขจัดความขัดแย้งในตัวบุคคลจึงเป็นการ เริ่มต้นการขุดรากปัญหาความขัดแย้งในระดับอื่น ๆ อีก 8 ระดับ ซึ่งสภาหลักสูตรและการสอนของโลก (World Council of Curriculum and Instruction) ได้ทำการวิเคราะห์ท้อออกเป็น 9 ระดับด้วยกันคือ

1. สันติภาพในบุคคล (Intrapersonal peace) คือ สภาวะที่ไม่มี ความขัดแย้ง ในตัวบุคคล คือ ผู้ที่มีจิตใจสงบสุข
2. สันติภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal peace) คือ สภาวะที่ไม่มี ความขัดแย้งระหว่างบุคคล
3. สันติภาพภายในหมู่คณะ (Intragroup peace) คือ สภาวะที่ไม่มี ความขัดแย้ง ในหมู่คณะ
4. สันติภาพระหว่างหมู่คณะ (Intergroup peace) คือ สภาวะที่ไม่มี ความขัดแย้ง ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน
5. สันติภาพในเผ่าพันธุ์ (Intraracial peace) คือ สภาวะที่ไม่มี ความขัดแย้ง ในแต่ละ เผ่าพันธุ์
6. สันติภาพระหว่างเผ่าพันธุ์ (Interracial peace) คือ สภาวะที่ไม่มี ความขัดแย้งระหว่างเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ ค่อกันและกัน
7. สันติภาพภายในประเทศชาติ (Intranational peace) คือ สภาวะที่ไม่มี ความขัดแย้งกันภายในชาติหนึ่ง ๆ
8. สันติภาพระหว่างประเทศชาติ (International peace) คือ สภาวะที่ไม่มี ความขัดแย้งกันระหว่างประเทศชาติต่าง ๆ
9. สันติภาพของโลก (World peace) สภาวะของโลกทั้งโลกเป็นปกติสุข ปราศจาก สงคราม ความขัดแย้ง และมีความยุติธรรม

การสร้างเสริมสันติภาพทั้ง 9 ระดับนั้น แนวทางหนึ่งก็คือพัฒนาในระดับที่ 1 เริ่มที่ สันติภาพในบุคคลก่อนดังที่ นิพนธ์ คันธเสวี (2529 : 242) กล่าวว่าสันติภาพของบุคคลย่อม สร้างเสริมให้เกิดสันติภาพในหมู่คณะ ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และในโลก มักจะต้องเริ่มจาก บัณฑิต เจกชน เริ่มในครอบครัว เริ่มจากกลุ่มคนที่ทำงานด้วยกันหรือใช้ชีวิตร่วมกัน การเริ่มจาก แต่ละบุคคล ก็คือเริ่มที่ใจเราแต่ละคนก่อนนั้นเอง

นอกจากนี้ สิทธิ บุตรอินทร์ (2523 : 294) ยังได้กล่าวว่า สันติภาพ หมายถึง ความสงบสุขที่เริ่มจากความรู้สึกนึกคิด จิตใจที่ได้รับการอบรมแล้วของแต่ละบุคคล ครอบคลุม ชุมชน บ้านเมือง ภายในประเทศ และขยายไปจนถึงนอกประเทศ ตลอดจนมวลมนุษยโลก

การพิจารณาถึงสันติภาพในแนวทางดังกล่าวข้างต้น คือ การมองปัญหาแบบ Actor Oriented Perspective หรือแนวเน้นตัวบุคคล จึงเป็นการมองปัญหาเพียงแนวทางเดียว ซึ่งเป็นการมองปัญหาที่ง่ายและแคบเกินไป การคิดเพียงแต่ว่าแต่ละบุคคลในสังคมทำตัวให้ดีแล้ว สังคมก็จะมีสันติสุขด้วยนั้นไม่เป็นการเพียงพอ (โคทม อาริยา 2529 ก : 194) เพราะคนไม่ได้ อยู่ลอย ๆ ได้ แต่ดำรงสภาพอยู่ในโครงสร้างของสังคม พวกที่มองปัญหาสันติภาพแบบ Structure Oriented Perspective หรือแนวเน้นโครงสร้าง จึงไม่ยอมรับการแก้ปัญหาเฉพาะที่ตัวบุคคล โดยไม่แก้ไขปัญหาที่โครงสร้างของสังคมด้วย ดังนั้น ถ้ามองว่าสันติภาพ คือ การปลอดจากความรุนแรง สันติภาพในความหมายที่กว้างที่สุด คือ การปลอดจากทั้งความรุนแรงส่วนบุคคลและความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ 2528 : 62) ความรุนแรงเชิงโครงสร้างก็หมายถึง สภาวะใด ๆ ในสังคมที่สะกิดกันมิให้มนุษย์บรรลุถึงศักยภาพ อันสมบูรณ์พร้อมของความเป็นมนุษย์ เช่น คนมีสติปัญญา มีความสามารถที่จะได้รับการศึกษาแต่ระบบสังคมไม่เอื้ออำนวยให้เขาได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่ (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ 2529 ก : 13)

แนวคิดหนึ่งในการสร้าง เสริมสันติภาพนั้นจะ เริ่มสร้างที่ตัวบุคคลหรือปัจเจกชน และเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยสร้างสันติภาพในบุคคลก็คือ การศึกษา เพราะการศึกษาจะช่วยพัฒนา มนุษย์ให้เป็นผู้มีเหตุผล มีความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างมวลมนุษย การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญ ในการเตรียมสร้าง เสริมสันติภาพในสังคม การศึกษาที่พึงประสงค์ หมายถึง การเสริมสร้าง ความรู้ ความคิด ทักษะให้คนรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่คนมีส่วนร่วม อยู่ แล้วนำความรู้ ความเข้าใจมาใช้แก้ปัญหา และ เสริมสร้างชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น โดยกลมกลืน กับธรรมชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2518 : 4) การศึกษาตามนัยนี้ จึงเป็นเรื่องของการปลูกฝัง ความเข้าใจ ความเห็นใจให้เกิดขึ้นในหัวใจมนุษย์ร่วมโลก หรือ เป็นการศึกษาศึกษาเพื่อสร้าง เสริมสันติภาพในระดับบุคคลนั้นเอง ซึ่งตรงกับความหมายของสันติภาพ ที่ โคทม อาริยา (2529 ก : 194) ได้กล่าวไว้ว่า

สันติภาพ คือ สภาวะที่มีความเข้าใจอันดี และความร่วมมือกัน และหมายถึงการใช้วิถีการอันละม่อม กอปรด้วยเหตุผลและความปรารถนา ในอันที่จะแก้ไขความขัดแย้ง

สันติภาพ หมายถึง การสร้างความกลมกลืนกับสิ่งที่อยู่รอบตัวเราทั้งที่เป็นวัตถุสิ่งมีชีวิต ตลอดจนเพื่อนมนุษย์

ส่วนการมองปัญหาในเชิงโครงสร้างนั้น ระบบการศึกษาควรจะมีศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นระบบนำการเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทิศทางที่ปลอดจากความรุนแรงเชิงโครงสร้าง เช่น ให้การศึกษามุ่งแก้ปัญหาและขจัดความไม่เท่าเทียมทาง เศรษฐกิจและสังคมของคนในชาติ ให้สอดคล้องกับการใช้การศึกษาเป็น เครื่องมือในการพัฒนาบุคคลให้มีจิตสำนึกทางสังคม เพื่อให้มีสันติภาพในสภาวะที่ปลอดจากทั้งความรุนแรงส่วนบุคคลและความรุนแรงเชิงโครงสร้าง โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างระบบการศึกษากับระบบอื่น ๆ ของสังคมภารกิจของระบบการศึกษา ตลอดจนภารกิจของระบบ เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงของสังคม จะเห็นได้ว่า ระบบการศึกษาในปัจจุบันนั้นมิได้เกิดขึ้นลอย ๆ โดยไม่สัมพันธ์กับระบบสังคมอื่น ๆ ระบบการศึกษาจึงมักจะไม่มีศักยภาพในตัวเองอย่างเพียงพอที่จะลอยตัวขึ้นมาเป็น "ระบบนำ" ในการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างโดดเด่นเพียงระบบเดียว ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพจึงต้องคำนึงถึงการมองปัญหาทั้งในระดับบุคคลและในเชิงโครงสร้างของสังคมไปพร้อม ๆ กัน

โดยสรุปก็คือ การให้การศึกษากับมนุษย์ จึงเป็นการพัฒนาปัจเจกบุคคลให้บรรลุถึงศักยภาพสูงสุด คือ เป็นการศึกษาเพื่อก่อให้เกิดสันติภาพ การแก้ปัญหาภายในบุคคลจะมีขึ้นได้ดี ต้องอาศัยการให้การศึกษามีคุณภาพแก่ประชาชนทุกคน การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาความขัดแย้งและสร้างเสริมสันติภาพ (อุทัย บุญประเสริฐ 2529 : 21) ทั้งในระดับบุคคลและเชิงโครงสร้างของสังคมจึงจะบรรลุเป้าหมายถึงสันติภาพที่แท้จริง และเป็นที่เข้าใจกันว่า การศึกษาเพื่อสันติภาพ หรือสันติศึกษานั้นหมายถึง กระบวนการเรียนการสอนวิชาที่มีเนื้อหาว่าด้วยสันติภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความ เจริญงอกงามในความรู้ความเข้าใจถึงสาเหตุของความขัดแย้งวิธีป้องกันและแก้ไข มีทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีทัศนคติอันดีงามพร้อมที่จะตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่ความสงบสุขในสังคม (ประทุมสุข อาชาวำรุง 2529 : 224) ซึ่งสอดคล้องตามนัยแห่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 ที่กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการศึกษาในหมวด 1 ข้อ 8 ว่า ให้มีความสามารถในการติดต่อทำความ

เข้าใจ และร่วมมือซึ่งกันและกัน รู้จักการแสวงหาความจริง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์.
รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งด้วยสติ ปัญญา และโดยสันติวิธีวิธีสรุปแล้วจะเห็นว่า

...แนวคิดพื้นฐานของสันติศึกษาก็คือ แนวคิดพื้นฐานของการศึกษา
ปกติแต่แนวคิดพื้นฐานการศึกษาในปัจจุบัณได้เกิดการปฏิบัติอย่างเบี่ยงเบน
และผิดพลาดไปจากเป้าหมายที่ควรจะเป็นมากขึ้นทุกที เสียงเรียกร้องหา
แนวทางปฏิบัติของสันติศึกษาจึงมีมากขึ้นตามลำดับ... ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้ว
สันติศึกษาเป็นพื้นฐานของการศึกษาทั้งหมด การส่งเสริมและพัฒนาสันติศึกษา
ที่แท้จริงนั้นคือการพัฒนาการศึกษาให้ดำเนินไปตาม เจตนารมณ์หลักของการ
ศึกษาอย่างแท้จริง... (ไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์ 2529. ก : 35)

ขณะนี้แนวความคิดในเรื่องสันติภาพและสันติศึกษาเริ่มเป็นที่แพร่หลายมากยิ่งขึ้นใน
สังคมไทย เป็นที่ยอมรับในหลายวงการ และได้มีการเคลื่อนไหวเพื่อปลูกฝังผ่านระบบการศึกษา
ซึ่งเชื่อกันว่า หากได้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงแล้วย่อมส่งผลเป็นการถาวรในระยะ
ยาว และนำไปสู่สันติภาพ นำไปสู่ความมั่นคงของมนุษยชาติ (อุทัย บุญประเสริฐ 2529 : 23)
สันติศึกษาจะต้อง เป็น เรื่องของทุกคน เรียนรู้ร่วมกันมากกว่าสาขาของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แนวคิดนี้
จึงเป็นปรัชญาหรือค่านิยมควบคู่ไปกับ เนื้อหาเฉพาะทาง (ไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์ 2528 : 7) ทั้งยัง
สามารถจัดสอนได้ทุกระดับการศึกษา ตั้งแต่อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาทั้ง
ในและนอกโรงเรียน ประเทศไทยได้เริ่มสอดแทรกวิชานี้มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2523 ในหลักสูตร
สังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ประชุมสุข อาชวอำรุง 2529 : 226-227) ส่วนระดับอุดมศึกษา
ประชุมสุข อาชวอำรุง ได้เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนสันติศึกษาในมหาวิทยาลัย
จนกล่าวไว้ว่า

...การศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือระดับมหาวิทยาลัยมีความจำเป็นที่
จะต้องให้เรียนสันติวิทยามากกว่าในระดับโรงเรียนประถมและมัธยมด้วย
นักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย เป็นปัญญาชนของประเทศที่จะต้องออกไป เป็นผู้นำ
ประเทศเป็นส่วนใหญ่ จึงจำเป็นต้องมีทัศนคติสันติภาพและเชาว์ปัญญาที่จะ
เลือกตัดสินใจอย่างฉลาดที่จะนำประเทศชาติหลบหลีกภัยสงครามไปได้อย่าง
ปลอดภัยและเรียบร้อย วิชาสันติวิทยาจึงเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะเป็นรายวิชา
หนึ่งของหมวดการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของทุกมหาวิทยาลัย...
(ประชุมสุข อาชวอำรุง 2529 : 227)

ไพฑูริย์ ลินลาวัฒน์ (2529 ก: 36) ได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า ในระดับอุดมศึกษา หรือระดับมหาวิทยาลัยนี้ สาธารณะของสันติศาสตร์ (Education about Peace) ควรได้รับการศึกษาอย่างลึกซึ้งในรูปแบบของสาขาวิชาเดียว และสหสาขาวิชาควบคู่ไปกับวิชาพื้นฐานทั่วไป

โดยทั่วไปแล้วยังเป็นที่เข้าใจสับสนกันระหว่างสันติศาสตร์หรือสันติวิทยา (Peace Study) กับสันติศึกษา (Peace Education) ซึ่งนักวิชาการบางท่านใช้ในความหมายเดียวกัน คือ เป็นเรื่องของการศึกษาทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสันติภาพ แต่ในปัจจุบันความหมายของสันติศึกษาเน้นหนักไปที่การจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดสันติภาพมากขึ้น ส่วนสันติศาสตร์หรือสันติวิทยาเป็นเรื่องของการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับสันติภาพโดยตรง แต่อย่างไรก็ตาม การที่จะจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดสันติภาพขึ้นได้นั้นก็ย่อมจะต้องอาศัยเนื้อหาเกี่ยวกับสันติภาพมาช่วยด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยเหตุนี้จุดแบ่งแยกที่สำคัญระหว่างสันติศาสตร์และสันติศึกษาจึงอยู่ที่เป้าหมาย กระบวนการ และผลของการศึกษา ซึ่งสันติศาสตร์จะเน้นเนื้อหา การศึกษาค้นคว้า เน้นหลักวิชาการ เป็นจุดสำคัญ ในขณะที่สันติศึกษามุ่งสร้างผลในทางสันติสุข ใช้กระบวนการของสันติ และได้ผู้เรียนที่มีใจรักและปฏิบัติในทางสันติมากขึ้น (ไพฑูริย์ ลินลาวัฒน์ 2529 ก: 26) ดังที่ ดูเชค (Duczec) กล่าวว่า

สันติศึกษาได้พยายามที่จะทำให้ตระหนักถึงความขัดแย้งที่มีอยู่ ทั้งในระดับบุคคลและในระหว่างชาติ สันติศึกษามุ่งที่จะสืบสวนสอบสวนหาสาเหตุของความขัดแย้งและความรุนแรงที่มวลมนุษย์รับรู้ คุณค่าและมีทัศนคติ เท่า ๆ กับได้พยายามหาสาเหตุของความขัดแย้งและความรุนแรงที่มีอยู่ในสังคม ทางการเมือง และในโครงสร้างทางเศรษฐกิจของสังคม นอกจากนี้สันติศึกษายังมุ่งช่วยแสวงหาทางเลือกที่จะแก้ไข ปัญหาโดยสันติวิธีและพัฒนาทักษะที่จำเป็น เพื่อความมั่นคงของชีวิตมวลมนุษย์ (The Peace Education Task Force of the Ministry of Education 1986 : 4)

จะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับสันติศึกษาเริ่มมีบทบาทสำคัญมากขึ้น แต่เท่าที่ผ่านมานั้น มหาวิทยาลัยได้จัดการเรียนการสอนเพียงในเรื่องเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของสันติศาสตร์หรือสันติวิทยาเท่านั้นจะเห็นได้จากรายวิชาที่เปิดสอนในคณะรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ แต่ยังไม่ได้นับหนักที่จะสอนเพื่อสอดแทรกแนวคิดของสันติศึกษา ซึ่งในปัจจุบันนักวิชาการที่สนใจใน

เรื่องสันติภาพได้หันมาให้ความสำคัญในแนวคิดของสันติศึกษามากขึ้น เพื่อปลูกฝังให้มวลมนุษยชาติมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เชิงสันติและ เรียนรู้ที่จะปฏิบัติต่อกันด้วยสันติวิธี ซึ่งจะเป็นทางนำไปสู่ความอยู่รอดของมวลมนุษยชาติในโลกนี้

ดังนั้นมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงได้หันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานของสันติศึกษาและการจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพตามแนวทางนั้นมากขึ้น ทั้งมหาวิทยาลัยก็มีศักยภาพในตนเองพอ ด้วยมีกลุ่มนักวิชาการด้านต่าง ๆ ที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับสันติศึกษาที่สามารถจะจัดการ ดำเนินการศึกษาค้นคว้าได้ จึงก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อแสวงหาแนวทางในการดำเนินการเรื่องสันติศึกษาในมหาวิทยาลัยมาโดยตลอด เพื่อสนองมโนทัศน์ใหม่ที่ว่า "แม่ทวังตั้งสงบจงเตรียมความสงบให้พร้อมสรรพ" (If you want peace prepare for peace) จะเห็นได้จากความพยายามที่ผ่านมา ดังเช่นที่คณะครุศาสตร์ก็เคยดำริที่จะให้มีการสอนสันติศึกษาขึ้นในคณะ โดยประชุม อาจารย์อ่ำรุ่ง ได้เคยร่างหลักสูตรวิชาชีพเฉพาะ โดยเสนอให้จัดหลักสูตรสันติศึกษาเป็นวิชาโทของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Prachoomsuk Achava- Amrung 1983 : 109) อีกทั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังได้คำนึงถึงว่ามหาวิทยาลัยมีหน้าที่ที่จะให้โอกาสนิสิตได้ศึกษา เรื่องของสันติภาพ จึงริเริ่มจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาที่ว่าด้วยสันติภาพขึ้น ให้ชื่อว่ามนุษยกับสันติภาพ (Man and Peace) โดยให้เป็นวิชาเลือก 3 หน่วยกิต ในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : 2528) นอกจากนี้มหาวิทยาลัยอื่น เช่น คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ก็ได้มีการจัดประชุมทางวิชาการเรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพ เมื่อวันที่ 26-27 พฤศจิกายน 2528 เพื่อรวบรวมแนวความคิดจากบุคคลและจากนักวิชาการในสาขาต่าง ๆ เกี่ยวกับสันติภาพและสันติศึกษา เพื่อสถาบันการศึกษาทั้งหลายจะได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพในระดับต่าง ๆ ต่อไป (อุทัย บุญประเสริฐ 2529 : 22) รวมทั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็ได้จัดประชุมทางวิชาการระดับนานาชาติเรื่องอุดมศึกษากับการส่งเสริมสันติภาพ เมื่อวันที่ 1 - 3 ธันวาคม 2529 โดยมีวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ว่า เพื่อพิจารณาและแสวงหารูปแบบแนวทางที่เหมาะสมในการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับสันติภาพและความขัดแย้งที่จัดทำกันอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาและข้อที่ 5 ว่า เพื่อเป็นแนวทางในการจัดระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการสร้างสันติในตัวตน ในสังคม และในระดับนานาชาติ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : 2529)

ดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าการดำเนินการเกี่ยวกับสันติศึกษาในแต่ละมหาวิทยาลัย จะอยู่ในขั้นเริ่มต้นทดลอง และกำลังแสวงหารูปแบบแนวทางที่เหมาะสมในการจัดสันติศึกษาใน หลักสูตรของมหาวิทยาลัย อีกทั้งผลจากประชุมทางวิชาการหรือผลจากการสัมมนาเกี่ยวกับเรื่อง สันติภาพและสันติศึกษา เท่าที่ผ่านมา นั้นยังได้ข้อความรู้ไม่มากพอที่จะสรุปได้ว่า รูปแบบหรือแนวทางการจัดสันติศึกษา ในลักษณะใดที่จะเหมาะสมกับการจัดการศึกษาของไทยในแต่ละระดับ ทั้งเหมาะกับสภาพสังคมไทยด้วย ส่วนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพหรือ สันติศึกษานั้นในประเทศไทยยังไม่เคยมีใครทำการศึกษาวิจัยมาก่อนเลย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความ สำคัญและประโยชน์ที่จะได้จากการทำวิจัยเรื่องนี้ ซึ่งน่าจะได้จากการศึกษาความคิดเห็นของ นักวิชาการด้านต่าง ๆ หลาย ๆ กลุ่ม เพื่อจะได้ความคิดเห็นที่เป็นทางเลือกในการจัดสันติศึกษา ในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยหลาย ๆ แนวทาง ผู้วิจัยจึงตัดสินใจเลือกศึกษาความคิดเห็นจากกลุ่ม นักวิชาการไม่จำกัดสาขาวิชาที่อยู่ในวงการศึกษ และมีความสนใจทางด้านสันติภาพ ในฐานะ ที่มีบทบาท มีส่วนรับผิดชอบ เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของประเทศ รวมทั้งมีความสำนึกต่อ ความเป็นจริงของปัญหาที่ไม่มีสันติภาพอย่างแท้จริงในสังคมไทย โดยคาดว่า ข้อคิดเห็นที่มีความ สอดคล้องกัน ซึ่งได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้ จะเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจเลือกรูปแบบ ที่จะจัดสันติศึกษา เข้าไปในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักวิชาการหาทางเลือกต่าง ๆ ในการจัด สันติศึกษาในหลักสูตรของมหาวิทยาลัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยเกี่ยวกับทางเลือกในการจัดสันติศึกษาในหลักสูตร ของมหาวิทยาลัย โดยวิเคราะห์ สังเคราะห์จากความคิดเห็นของนักวิชาการ ซึ่งเก็บรวบรวม ข้อมูลในช่วง ปี พ.ศ. 2530
2. การวิจัยใช้เทคนิค EDFR (Ethnographic Dephi Futures Research) เก็บข้อมูล 2 รอบ
3. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักวิชาการที่อยู่ในประเทศไทย จำนวน 20 คน
4. ศึกษาทางเลือกในการจัดสันติศึกษาในหลักสูตรของมหาวิทยาลัย โดยพิจารณา องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในการจัดหลักสูตร ดังต่อไปนี้

- แนวคิด เกี่ยวกับสันติภาพ
- แนวคิด เกี่ยวกับสันติศึกษา
- ทางเลือกในการจัดสันติศึกษาในหลักสูตรของมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วย
 - ก. จุดมุ่งหมายของการจัดสันติศึกษา
 - ข. เนื้อหาสาระ
 - ค. กระบวนการเรียนการสอน
 - ง. ผู้สอน
 - จ. การจัดสันติศึกษาในหลักสูตรของมหาวิทยาลัย

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในวัน เวลา ที่ต่างกัน ระหว่างผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนในแต่ละรอบ ไม่มีผลต่อความคิดเห็นที่แตกต่างกันหรือไม่แตกต่างกัน ของผู้เชี่ยวชาญในกลุ่ม
 2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีอิสระในการให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามของการวิจัย
 3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถามด้วยความ เต็มใจ ตั้งใจ
 4. ความคิดเห็น เกี่ยวกับทางเลือกในการจัดสันติศึกษาในหลักสูตรของมหาวิทยาลัย เป็นความคิดเห็นของนักวิชาการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น
 5. ทางเลือกในการจัดสันติศึกษาในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยตามที่เสนอของนักวิชาการ คือ ข้อความที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 และค่า ความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมไม่เกิน 1
- ค่าจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การจัดสันติศึกษาหมายถึง การจัดกระบวนการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี ความรู้ ความเข้าใจถึงสาเหตุ ปัญหาของความขัดแย้ง ความรุนแรง และมีทักษะความสามารถ ในการแสวงหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ความรุนแรงด้วยสันติวิธี และเป็นผู้ ที่มีจิตใจรักสันติ ใฝ่หาสันติ เห็นคุณค่า มีความเชื่อ ทศนคติในทางสันติ แสดงออกโดยการปฏิบัติ ในทางสันติมากขึ้น

หลักสูตรของมหาวิทยาลัย หมายถึง มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยจัดให้ แก่ผู้เรียนระดับปริญญาตรี ตลอดหลักสูตร 4 ปี ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมายของการ ให้การศึกษา ตลอดจน เนื้อหาสาระของความรู้ ทักษะคิด แบบพฤติกรรม กระบวนการเรียนการสอน กิจกรรม รวมถึงการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรและประสบการณ์ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ เป็นไปในทางที่พึงประสงค์

นักวิชาการ หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในวงวิชาการ มีความรู้ ความสนใจเกี่ยวกับ เรื่องสันติภาพ และมีคุณสมบัติตาม เกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด เพื่อสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เทคนิค EDFR หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการของเทคนิค EDFR ซึ่งใน รอบแรกจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์พูด อภิปรายได้อย่างเป็นอิสระในทุก เรื่อง ทุกความคิดที่สัมพันธ์กับปัญหาที่ทำวิจัยและใช้วิธีตอบ แบบสอบถามของ เทคนิค เคลฟายในรอบ ที่ 2

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรของมหาวิทยาลัยสามารถพิจารณาถึงทาง เลือกที่ได้จากการวิจัยนี้ นำไปปรับปรุงการเรียนการสอน เกี่ยวกับสันติศึกษาได้
2. เป็นแนวทางในการจัดและดำเนินการด้านหลักสูตรและการสอน เกี่ยวกับสันติศึกษา ในมหาวิทยาลัย